

IZVJEŠĆA – REPORTS

LJUBLJANA, SLOVENIJA – INTERNATIONAL MUSICOLOGICAL SYMPOSIUM »MUSICAL INTERPRETATION: BETWEEN THE ARTISTIC AND THE SCIENTIFIC«, 18. 4. 2024.

Međunarodni muzikološki simpozij u sklopu manifestacije 38. Slovenski glasbeni dnevi 18. travnja 2024. okupio je muzikologe iz osam zemalja (Austrija, Češka, Hrvatska, Irska, Njemačka, Slovenija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Ukrajina) na temu »Glazbena interpretacija: između umjetničkog i znanstvenog«, koja se sagledala iz razolikih pozicija i perspektiva.

Skup je započeo dvama plenarnim predavanjima. Prvo plenarno predavanje pod nazivom »Verwirklichung einer Vision: Geschichte, Struktur und Dirigenten der Wiener Philharmoniker« održao je **Clemens Hellsberg** (Beč), nekadašnji dugogodišnji predsjednik izvršnog odbora Bečke filharmonije. On je svoje izlaganje koncipirao kao predstavljanje faza u razvoju filharmoničara kao glazbenog društva – od osnutka kao samostalnoga društva posvećenog visokim umjetničkim ciljevima preko uvođenja pretplatnih koncerata do prijelaza na sustav gostujućih dirigenata, kojima je zatim bio posvećen i središnji dio izlaganja. Drugo plenarno predavanje videovezom je održala **Barbara Lüneburg** (Linz), profesorica na Privatnom sveučilištu Antona Brucknera u Linzu. Na temelju vlastitog iskustva u izvođenju i istraživanju glazbe predstavila je temu »Validity in Artistic Research Processes in Music« propitujući pojmove ekspresije, roda i karizme u glazbenoj izvođačkoj praksi te uspostavu kriterija valjanosti u umjetničkom istraživanju, tj. suodnos akademskog i umjetničkog istraživanja.

U nastavku skupa kroz pet sesija predstavila su se sljedeća izlaganja: **Helmut Loos** (Leipzig) izlagao je na temu »Dirigent. Anspruch und Wirkung« predstavljajući filozofsku sliku orkestra kao ilustraciju funkcioniranja društva na temelju djela Eliasa Canettija; **Hartmus Krones** (Beč) u izlaganju »Die Aufführungslehre der Wie-

ner Schule als historische Aufführungspraxis« bavio se izvedbenom praksom druge bečke škole; **Lidiya Melnik** (Lavov) bavila se životom, radom i sudbinom trojice pijanista iz Lavova posebno istaknuvši karakteristike lavovske pijanističke škole u izlaganju »Die etwas andere 'Wiener Schule': Eduard Steurmann und seine Lemberger Schüler (L. Münzer, J. Gimpel, A. Hermelin)«; **Bianca Schumann** (Beč) pod naslovom »'Nächsten Samstag ist in der Oper eine sehr interessante Vorstellung!' Ein Beitrag zur historischen Aufführungsforschung« kroz nekoliko je studija slučaja, a na temelju kritičke analize tekstova glazbenih kritika ilustrirala načine istraživanja opernih izvedbi 19. stoljeća; na njezino se izlaganje nadovezalo ono **Viktora Veleka** (Ostrava) »Musical Interpretation: The Specifics of Working with Textual Statements«, koji je propitivao kako vrednovanje tekstnih osvrtâ na glazbenu izvedbu tako i vrednovanje audiozapisa na temelju studija slučajeva čeških opernih umjetnika; **Luba Kyanovska** (Lavov) izlagala je na temu »Die Ukrainische Opernsängerin Solomia Kruschelnyska im Prozess der künstlerischen Emanzipation des späten 19. und frühen 20. Jahrhunderts« rasvjetljujući život, karijeru operne pjevačice Solomije Kruschelnyske, ali i položaj žene umjetnice na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće; **Lucija Konfic** i **Vjera Katalinić** (Zagreb) obradile su temu »Vittorio Radeaglia and His Serenade aux Etoiles in the Modern Composers' Series Competition« na temelju gradiva iz arhiva Odsjeka za povijest hrvatske glazbe HAZU-a, koja je istražena u okviru projekta MusInst19, IP-2020-02-4277, te ju je zahvaljujući financiranju projekta na skupu predstavila L. Konfic. U okviru istoga projekta realizirao se i ovaj izvještaj; izazovnu i aktualnu temu otvorio je **Wolfgang Marx** (Dublin) pod naslovom »AI and Musical Interpretation« propitujući kreativnost i glazbenu interpretaciju pod utjecajem umjetne inteligencije; **Darja Koter** (Ljubljana) u referatu »An Attempt to Analyse the Influences on the Artistic Interpretation of a Conductor – Lovro Matačić and Drago Mario Šijanec on Slovenian Music Stages« posvetila se predstavljanju djelatnosti dvojice dirigenta s perspektivom propitivanja umjetničke interpretacije u međuodnosu dirigenta i izvođačkog sastava; dok je **Jera H. Petriček** (Beč) u izlaganju »Conductor Gertrud Herliczka« problematizirala ulogu žena u dirigentskoj profesiji, kao i njihovu (ne)vidljivost; vrsni poznavatelj slovenske suvremene glazbe **Niall O'Loughlin** (Loughborough) u svojem se referatu »Recent Slovene Music and Its Interpreters« posvetio suodnosu skladatelja i interpretatora na primjeru slovenske suvremene glazbe; **Domen Marinčič** (Ljubljana – Hamburg) u referatu pod nazivom »Interpretation in Different Recording Environments« ušao je u temu analize zvučnih snimki posvećujući posebnu pažnju utjecaju tehnologije snimanja na snimku kao krajnji rezultat, ali i na samu interpretaciju; konačno, **Tjaša Ribizel Popič** (Ljubljana) posvetila se u radu »A Meta-Analysis of Slovenian Musicological Texts of the 21st Century« alatima digitalne humanistike, konkretno analizi odabranih muzikoloških tekstova na slovenskom jeziku otvarajući svojom studijom široko polje za daljnja istraživanja. Tekstovi sa simpozija dostupni su i kao e-knjiga na <<https://zalozba.upr.si/ISBN/978-961-293-425-5.pdf>>.

Osim navedenoga znanstvenog simpozija sljedećeg se dana, 19. travnja 2025, pod vodstvom Tjaše Ribizel Popić održao i međunarodni studentski simpozij. Na njemu su se predstavili mlađi kolege iz Beča, Berna, Graza, Ljubljane, Hong Konga i Salzburga izloživši teme svojih diplomskih i doktorskih istraživanja ili umjetničkih projekata. Sva su se izlaganja odlikovala ozbiljnošću pristupa čime su izlagači pokazali da se na njih može računati i u budućim akademskih projektima.

Kao i prijašnjih godina, svi su sudionici imali priliku uživati u koncertnim programima Slovenskih glasbenih dneva, na kojima se, u ugodnom druženju s konstruktivnim raspravama, u pravom smislu riječi uobličuje tema skupa – glazbena interpretacija.

Lucija KONFIC
Zagreb

VICENZA, ITALIJA – »FUNCTIONS AND DEVICES OF EARLY MUSIC. CONFERENCE IN MEMORY OF MARCO DI PASQUALE«, CONSERVATORIO DI MUSICA DI VICENZA »ARRIGO PEDROLLO«, CHIESA DI SAN DOMENICO, 19-20. 4. 2024.

Nepune tri godine nakon smrti istaknutoga talijanskog muzikologa Marca Di Pasqualea (Verona, 31. ožujka 1957. – Venecija, 29. rujna 2021) njegovi kolege i prijatelji 19. i 20. travnja 2024. organizirali su znanstveni skup u znak sjećanja na njega u Konzervatoriju »Arrigo Pedrollo« u Vicenzi, gdje je djelovao kao profesor povijesti glazbe. M. Di Pasquale imao je dodirnih točaka i s poviješću glazbe u Hrvatskoj i s hrvatskom muzikologijom. Višekratno je boravio u Zagrebu te sudjelovao u organizaciji jednoga znanstvenog skupa, o čemu je i objavio važan članak »'Sonate per gl'istrumenti, bassi, & soprani' Tommasa Cecchinija iz njegova opusa 23 (1628.)« u *Arti musices*, 30/1(1999), 91-111.¹ Objavio je i svoj prilog u svečanom zborniku za Vjeru Katalinić² 2020. te jedan članak u časopisu *IRASM* Hrvatskoga muzikološkog društva 2021. godine.³ Stoga su organizatori kao sudionike skupa pozvali i dvoje muzikologa iz Hrvatske (vidi popis sudionika na kraju ovog izvješća).

¹ Izvorno objavljeno na engleskom jeziku kao: Tommaso Cecchini's 'Sonate per gl'istrumenti, bassi, & soprani' from His Opus 23 (1628), u: Stanislav Tuksar (ur.): *Zagreb 1094-1994. Zagreb i hrvatske zemlje kao most između srednjoeuropskih i mediteranskih glazbenih kultura / Zagreb and Croatian lands as a Bridge between Central-European and Mediterranean Musical Cultures*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 1998, 105-125.

² Marco Di Pasquale: Paolo Veraldo, musico e comico romano a Venezia fra Cinque e Seicento, u: Ivano Cavallini – Jolanta Guzy-Pasiak – Harry White (ur.): *Glazba, migracije i europska kultura. Svečani zbornik za Vjeru Katalinić / Music, Migration and European Culture. Essays in Honour of Vjera Katalinić*, Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo, 2020, 251-264.

³ Marco Di Pasquale: Patterns of Musical Patronage at the Accademia Filarmonica of Verona in the Early Modern Age, *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, 52 (2021) 2, 221-250.

Marco Di Pasquale kao istraživač i urednik časopisa i knjižnih izdanja bavio se velikom količinom dokumenata o ulozi glazbe u Italiji šesnaestog i sedamnaestog stoljeća. Kako se navelo u uvodnom tekstu skupa, »posebno se usredotočio na funkcije glazbe unutar društvenog poretka *ancien régime*a, mjesto glazbe u povijesti misli, razvoj repertoara u modernoj izvedbenoj praksi stare glazbe i problem periodizacije u širokom rasponu stilova, ponekad identificiranih razlikovnim značajkama (...)«. Intenzivno se bavio konceptom »povijesnog spomenika«, tragao je za novim razumijevanjem drevnih instrumenata (»flauto dolce«), ali nije bio pobornik pojma i prakse tzv. povijesno informirane izvedbe jer je smatrao da su izvori suvremeni odabranim djelima iz ranijih povijesnih i stilskih razdoblja isuviše podložni uzajamno proturječnim tumačenjima. Tijekom posljednjih dvadesetak godina svoje karijere istraživao je glazbene pojave u renesansnoj Italiji, poglavito u Veneciji, gdje je i živio, usredotočivši se na pravila koja su slijedili glazbenici kao skladatelji i izvođači, na mjesta nastupa te osobito na funkcije posveta u tiskanim notnim izdanjima i razne tipove pokroviteljstva. Upravo je o tome napisao svoj posljednji veći tekst (koji je onda i posthumno objavljen) pod naslovom »Towards a Phenomenology of the Dedication in Practical Music Books Printed in Italy in the Early Modern Age«, o kojem je izvijestio pisac ovih redaka. U njemu je analizirao čak 137 glazbenih naslova objavljenih između 1516. i 1674. u raznim talijanskim tiskarama, a koji se uglavnom sastoje od skladbi talijanskih, ali i nekoliko franko-flamanskih, francuskih i španjolskih skladatelja. Glavna tema cijeloga teksta posvetna su pisma koja se nalaze u navedenim tiskovinama. Otkako je američki muzikolog Oliver Strunk 1950. godine objavio neke od njih kao relevantne izvore za povijest glazbe, ti dokumenti privlače pozornost znanstvenika, iako u širokom rasponu od »devetnaestostoljetnog idealističkog« pristupa do suvremenog »angloameričkog neopozitivizma«, ali su u dosadašnjim tumačenjima bili uglavnom – prema Di Pasqualeu – »nesposobni predložiti odgovarajuće konceptualne pristupe i operativne protokole«. Međutim, Di Pasqualeove težnje u koncipiranju ovoga teksta nisu bile usmjerene na to da formulira »doktrinu« ili čak teoriju posvete u njezinoj cjelovitosti, nego na to da ponudi – kako sam naslov pokazuje – fenomenološki pristup pojedinačnim objektima kako se pojavljuju u istraživačevu iskustvu ocrtavajući samo opće konture fenomena koji se razmatra.

Na ovom su skupu svoja priopćenja na talijanskom i engleskom redom podnijeli sljedeći znanstvenici: Cosima Chirulli – Giuliana Montanari, »La tecnica degli strumenti da tasto nella collezione medicea e la musica a stampa: indicazioni esecutive«; Giovanni Di Stefano, »Strumenti in Sicilia negli atti testamentari dei liutai del primo Cinquecento«; Paolo Fabbri, »Il Dialogus Annuntiationis: musica e canone figurativo«; Stefano Lorenzetti, »La durezza della vita, l'irruzione della grazia. Chiuse all'autobiografia di Lodovico Zacconi, un monaco-musico nell'Italia del Cinquecento«; Rodolfo Baroncini, »Un teatro 'fatto per la musica' (Venezia 1610). Il teatro Milani e il contesto musicale lagunare della prima decade del Seicento«; John Whe-

nham, »The Musical Hinterland to Simonetti's Ghirlanda sacra (1625)«; Stanislav Tuksar, »Towards a Phenomenology of the Dedication in Practical Music Books Printed in Italy in the Early Modern Age: Commentaries On the Unpublished Essay of Marco Di Pasquale«; Arnaldo Morelli, »Fonti alla nascita della storiografia musicale: il collezionismo barocco e le quadriere«; Vjera Katalinić, »The Geography of the Virtuoso Violinist and Composer. Giovanni Giornovich (Jarnovich) Globe-trotter: The Places and Institutions of European Concertism« (istraživanje obavljeno u okviru projekta MusInst19, IP-2020-02-4277); Carlida Steffan – Luca Zoppelli, »La longue durée de l'Ancien régime. Protezioni, dediche e strategie di promozione nell'Ottocento operistico italiano«; te Ivano Cavallini, »La fortuna di Spencer in Italia: Oscar Chilesotti e le leggi dell'evoluzione applicate alla musica«.

Stanislav TUKSAR

Zagreb

OVIEDO, ŠPANJOLSKA – MEĐUNARODNA KONFERENCIJA »OUTSIDE THE THEATRE: MUSIC IN UNCONVENTIONAL VENUES OF NINETEENTH-CENTURY EUROPE«, 23-25. 5. 2024.

Gustu trodnevnu konferenciju koja je u fokus stavila nestandardna mjesta muziciranja u europskom dugom 19. stoljeću organizirali su agilni Centro Studi Opera Omnia Luigi Boccherini iz Italije i ERASMUSH istraživačka grupa sa Sveučilišta u Oviedu. Njihovi su predstavnici sudjelovali u znanstvenom odboru skupa, a dvoje među njima, Ramón Sobrino (Universidad de Oviedo) i Fulvia Morabito (Centro Studi Opera Omnia Luigi Boccherini), svojim su pozdravima otvorili skup nakon što su to učinili istaknuti predstavnici domaćina: Ignacio Villaverde (predstavnik Sveučilišta u Oviedu), kao i predstavnik gradonačelnika Ovieda i gradski ministar kulture. Na uvodni dio nadovezali su se i Massimiliano Sala, Roberto Iliano i F. Morabito te su izvijestili o knjižnici, povijesnom arhivu, znanstvenim istraživanjima i međunarodnoj suradnji institucije Centro Studi Opera Omnia Luigi Boccherini, koja je svoje nove prostorije dobila u mjestu Lovere (Italija).

Prvi plenarni predavač Emilio Casares Rodicio (Universidad Complutense de Madrid) predstavio je u Španjolskoj vrlo popularan oblik muziciranja u kavanama (»Música y café: sinergias y encuentros en la España del siglo XIX«), dok je drugi, Étienne Jardin (Palazzetto Bru Zane, Venezia) svoje plenarno predavanje o mjestima muziciranja u devetnaestostoljetnoj Francuskoj usporedio s kukavičjim gnijezdom (»Concert Venues in 19th-Century France: An Overview of Cuckoo's Nests«), tj. s praksom »useljavanja« glazbenih zbivanja u neglazbene prostore.

Prvi je panel bio posvećen domovima i vrtovima (*Private Homes and Gardens*, predsjedatelj: E. Casares Rodicio). María Encina Cortizo i Ramón Sobrino (Univer-

sidad de Oviedo) predstavili su muziciranja i glazbeni repertoar u madridskim vrtovima u drugoj polovici stoljeća (»Conciertos sinfónicos y bailes con orquesta en los jardines madrileños: el acercamiento del repertorio orquestal a los aficionados en la segunda mitad del siglo XIX«); Francesc Cortès (Universitat Autònoma de Barcelona) predstavio je tranziciju opernog repertoara u okviru popularne glazbe u vrtovima Barcelone (»The Concerts in the Euterge Gardens and the Campos Elíseos of Barcelona [1859-1874]: Transition of Repertoires between Opera and Popular Music«), dok je Dubrovčanka Ivana Jelača (na doktorskom studiju na institutu Orpheus Institute, Ghent / KU Leuven) predstavila muziciranje u vrtovima dubrovačkih ljetnikovaca u prvoj polovici stoljeća (»Historical Garden: Music in Dubrovnik Summer Villas [1800-1850]«).

Tema urbanih prostora kao mjesta muziciranja (*Urban Spaces Used as Performance Venues*) predstavljena je na dvama panelima (predsjedali su É. Jardin i R. Sobrino) sa šest referata: Clément Noël (Haute École de Musique de Lausanne) predstavio je posebno građene prostore za Charpentierove veličanstvene izvedbe (»Extending the Berliozian Utopia? Gustave Charpentier and the Architectural Music of the 'Couronnement de la Muse'«); grupa istraživača sa Sveučilišta u Beču i Tehničkog sveučilišta u Berlinu predstavila je neke rezultate projekta pod vodstvom Johna D. Wilsona (University of Vienna) vezane uz koncertiranje u nestandardnim prostorima Beča, poznatoga »grada glazbe«, koji je svoju prvu namjenski građenu koncertnu dvoranu dobio tek u drugoj polovici stoljeća (»A 'City of Music' without a Concert Hall: Concert Life in Vienna around 1800«; ostali istraživači/referenti: Cheston Humphries, Mary Kirchdorfer, Stefan Weinzierl i Meret Stellbrink). William Osmond (University of Southampton) predstavio je elemente francuske opere u vodvilj-komedijama na sajmovima u Amsterdamu (»'J'peux pas, j'ai kermesse!' French Opera and 'comédie-vaudeville' in the Amsterdam Kermis [1830-1839]«).

Sara Pérez Martínez (Universidad de Oviedo) predstavila je povezivanje popularnog i urbanog folklora u Madridu analizirajući popularni oblik jednočinki (»Vinculación del folclore popular y urbano, y la villa de Madrid a través del análisis del Género Chico [1874-1902]«), dok je José Miguel Pérez Aparicio (Universitat Autònoma de Barcelona) izvijestio o izvedbama na otvorenom poznatoga djela katalanskoga slikara, pjesnika, i dramatičara Santiaga Rusiñola (»El espacio escénico en el simbolismo lírico de Santiago Rusiñol: las representaciones en el exterior de 'L'alegría que passa'«). José Ignacio Suárez García (Universidad de Oviedo) smatra da je prvu recepciju svojih djela u Španjolskoj Richard Wagner doživio u arenama za koridu i drugim nekonvencionalnim lokacijama (»La música de Richard Wagner en plazas de toros y otros lugares poco convencionales en la primera recepción de su obra en España«).

Panel o udrugama i institucijama (*Associations and Institutions*) trebala je voditi María Encina Cortizo (Universidad de Oviedo), ali je u zadnji čas uskočila zamjena.

Predstavila su se amaterska glazbeno-dramska društva u Lisabonu s kraja stoljeća (Catarina Ribeiro Braga, CESEM – FCSH, Universidade Nova de Lisboa: »Practising Thalia's Art in the Neighbourhood: Amateur Dramatic-musical Societies in Lisbon between 1880-1910«), tamošnji promenadni koncerti (Rui Magno Pinto, CESEM – FCSH, Universidade Nova de Lisboa: »An Unprecedented Musical Clash at Lisbon's Gardens: The Promenade Concerts of the Associação Música 24 de Junho and of the Associação de Professores de Música«), djelovanje kulturnog društva – kasina u gradu Astorga, središtu provincije León (Julia Maria Martínez-Lombó Testa, Universidad de Oviedo: »La Sociedad Recreativa del Casino de Astorga: paradigma de espacio musical de una ciudad burguesa de provincias de la España de la segunda mitad del siglo XIX«), kao i obrazovanje djevojaka i njihova priprema za nastupe u salonima Granade (Helena Martínez Díaz, Universidad de Granada: »From the Escuela de música para señoritas to the Salons: Female Performers in Granada at the Turn of the Centuries [19th-20th]«).

Panel o repertoaru i žanrovima (*Repertories and Genres*) vodio je R. Illiano (Centro Studi Opera Omnia Luigi Boccherini) u prvome dijelu, a M. Sala iz iste institucije u drugome, svaki s po tri sudionika. Andrea Garcia Torres (Universidad de Alicante) referirala je o izvedbama opernih tema na mehaničkim orguljicama madridskih ulica (»Urban Melodies from the Theatre: The Role of the 'Organillo' in Madrid's Late Nineteenth-century Soundscape«), Vjera Katalinić (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb) izlagala je o mjestima izvedbi orkestra 79. pješačke pukovnije u opatijskim nestandardnim zatvorenim i otvorenim prostorima (»A Military Ensemble as a Spa Entertainer: The Case of the 79th Infantry Regiment Orchestra«), a Stij Paredis (KU Leuven, Faculty of Architecture) govorio je o vagnerijanskom duhu konvergencije umjetnosti kod udruga i izložbi u Bruxellesu (»'Exposition musicale': The Convergence of Music, Domesticity, and Display in 'Fin-de-siècle' Brussels«). Velike glazbene događaje na flandrijskim trgovima i tržnicama predstavio je Jan Dewilde (Centre for the Study of Flemish Music / Library Royal Conservatoire Antwerp), Markets and Squares as Concert Venues: »Open-air Cantatas in Flanders in the 19th Century«. O djelovanjima španjolskih karitativnih puhačkih ansambala (»From the Workhouse to the Promenade: Charity Wind Bands in 19th-Century Spain«) referirala je Gloria A. Rodríguez-Lorenzo (Universidad de Oviedo), dok je Lada Duraković s Umjetničke akademije u Puli na digitalnoj platformi predstavila koreferat s Marijanom Kokanović Marković (Akademija umetnosti, Novi Sad) o djelovanju Franza Lehára kao ravnatelja Mornaričkog orkestra u Puli (»'Klänge aus Pola': Concerts of the Naval Orchestra under the direction of Franz Lehár«).

Zadnja tematska skupina o raznovrsnim urbanim mjestima muziciranja (*Urban Ephemeral Venues for Music Shows*) pod predsjedanjem Fulvije Morabito i Joséa Ignacia Suáreza Garcíe obuhvatila je šest referata. Rachel Becker (Boise State University, ID) predstavila je nestandardno korištenje uobičajenih mjesta muzici-

ranja (»Unconventionally Conventional: Instrumental Music in the Opera Theatre«), Noriko Kamiyama (Shizuoka University of Art and Culture) predstavila je glazbu s hipodroma u Ballenstedtu za vrijeme glazbenoga megafestivala pod ravnanjem Franza Liszta 1852. (»'Music Festival of the Future' in the Equestrian Arena«), a Amélie Addison (Leeds Arts & Humanities Research Institute, University of Leeds) otkrila je bilježnicu sa zapisima svojega djeda – glazbenika/bubnjara u cirkusu i na raznim paradama (»Performing with a Monster Menagerie: A Circus Bandsman's Perspective«). Referiralo se o madridskom ljetnom kazalištu Eldorado (Jonathan Mallada Alvarez, Universidad de Oviedo: »El ocio madrileño decimonónico a través de sus construcciones efímeras: El veraniego teatro Eldorado [1897-1903]«), o glazbi tijekom fantazmagoričnih znanstvenih i paraznanstvenih predavanja dvojice Francuza na Iberskom poluotoku, osobito u Lisabonu (Joana Peliz, CESEM – NOVA – FCSH: »La música en las exhibiciones científicas, aerostáticas y fantasmagóricas de Étienne-Gaspard y Eugène Robertson en la Península Ibérica«), a simpozij je zaokružila muzikologinja Divin Gencoğlu (Mimar Sinan Fine Arts University / Istanbul Technical University) prikazom mjesta muziciranja popularnih žanrova europske opere i operete u improviziranim akrobatskim lokacijama u Istanbulu na prijelazu 19. u 20. stoljeće (»A Branch of Operetta at the Turn of the Century: Istanbul Operetta in the Light of Its Venues«).

Posjetiteljima je bilo ponuđeno i dobro organizirano razgledavanje povijesnih znamenitosti Ovieda, popularnog odmorišta na putu (*camino*) za Santiago de Compostela.

Sudjelovanje potpisane na ovom simpoziju omogućeno je zahvaljujući financiranju HRZZ-a u okviru projekta MusInst19 (IP 2022-02-4277). Odabrani su radovi prikupljeni za tisak i planirani za objavu u zborniku 2026. kod izdavača Brepols.

Vjera KATALINIĆ
Zagreb

**PULA, NOVIGRAD – 10. MEĐUNARODNI ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP
»IZ ISTARSKE GLAZBENE RIZNICE'. ISTRAŽIVANJE GLAZBENIH
POJAVNOSTI: POVIJEST, TEORIJA, PODUČAVANJE«, 24-25. 5. 2024.**

10. međunarodni znanstveno-stručni skup »'Iz istarske glazbene riznice'. ISTRAŽIVANJE glazbenih pojava: povijest, teorija, podučavanje« održao se u Puli i Novigradu 24. i 25. svibnja 2024. U organizaciji Katedre Čakavskoga sabora za glazbu Novigrad i Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli izložena su četiri pozvana predavanja te 28 referata autora iz Hrvatske, Srbije, Slovenije i Kosova. Oko ishodišnih ideja organizatora – a to su istraži-

vanje povijesti glazbe, stilskih obilježja glazbenih djela i problematike izvođačke prakse, kao i promoviranje istraživanja, popularizacija znanstvenih i stručnih glazbenih tema te predstavljanje novih istraživanja renomiranih znanstvenika i mladih istraživača široj publici – okupili su se znanstvenici i stručnjaci iz područja muzikologije, etnomuzikologije, muzikoterapije i glazbene pedagogije, čime je skup ostvario multidisciplinarni i interdisciplinarni karakter.

Pozvana predavanja, kojima je skup započeo, najavila su ključne teme simpozija. Tako je **Sabina Vidulin** (Pula) u predavanju naslovljenom »Ključ uspjeha u tvojim je rukama: glazbeno-pedagoška pitanja i poneki odgovori« analizirala glazbenu umjetnost, nastavu glazbe, strategije poučavanja te glazbene/izvanglazbene aktivnosti u okviru glazbene pedagogije zalažući se za integrativnu i interdisciplinarnu nastavu glazbe usklađenu sa suvremenim znanstvenim spoznajama i kretanjima, didaktički i metodički pluralizam te istraživačko, projektno i individualizirano učenje. **Barbara Kopačin** (Kopar) i **Eda Birsa** (Kopar) u predavanju »Razvijanje ritmičnoga posluha z zvočnim oživljavanjem likovnoga dela v predšolskem obdobju« iznijele su rezultate istraživanja koje su provele na skupini djece predškolske dobi s ciljem ispitivanja važnosti integracije likovne umjetnosti u predškolski odgoj u okviru cjelovitoga pristupa razvoju dječje ritmičke percepcije. Akademik **Stanislav Tuksar** (Zagreb) u predavanju »Muzikološki projekt MusInst19 (2021-2025) – polazišta i prvi rezultati« iznio je ciljeve i rezultate tridesetomjesečnog istraživanja na projektu »Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću na području civilne Hrvatske i Vojne krajine«, kojim se prvi put nastoji pružiti relevantna i znanstveno obrađena materijalno-dokumentarna baza za poimanje glazbene komponente u stvaranju kulture građanskoga društva u kontinentalnoj (civilnoj) Hrvatskoj. **Ksenija Burić** (Zagreb) u sklopu predavanja »Kompetencije muzikoterapeuta u muzikoterapiji« ukazala je na znanja i vještine iz područja glazbene umjetnosti, psihologije, rehabilitacije i kliničke prakse kao ključne u uspješnom radu muzikoterapeuta.

Referati su se izlagali u trima paralelnim blokovima: prvi je bio posvećen muzikološkim temama, a druga dva (uz nekoliko iznimki) bila su posvećena glazbenoj pedagogiji i s njom povezanim interdisciplinarnim temama. U prvome bloku akademik **Zoran Juranić** (Zagreb) u referatu naslovljenom »Tri faze u opernom stvaralaštvu Antonia Smareglie – posebnosti, podudarnosti i razvojne tendencije« uz slavenske i talijanske utjecaje analizirao je utjecaje Wagnerove glazbene i kazališne ideologije u Smaregliinoj glazbi. U referatu »'I mi ćemo biti Verona!' Hodogram operne sezone u Areni 1976. godine« **Martina Kurelić** (Pula) i **Lada Duraković** (Pula) dale su uvid u recepciju izvedbi navedene operne sezone koju je pružila glazbena kritika. **Lada Duraković** izlagala je i o nekim elementima diskursa kulturne politike o popularnim glazbenim praksama u Puli šezdesetih godina prošloga stoljeća u referatu »'Bolje je čuti dobar šlager nego lošu simfoniju': popularna glazba u Puli u šezdesetim godinama prošloga stoljeća«. **Nada**

Bezić (Zagreb) u referatu »Glazbene šetnje Zagrebom – spoj prosvjeđivanja i turizma« iznijela je iskustva u vođenju vlastitog, u Hrvatskoj jedinstvenog i na znanstvenom istraživanju temeljenog projekta nastojeći, među ostalim, potražiti odgovor na pitanje mogu li glazbene šetnje pomoći u (o)čuvanju spomena na glazbenike. **Tamara Jurkić Sviben** (Zagreb) i **Marijana Komljenović** (Zagreb) svojim su referatom »Jan Vlašimsky: *Za našu Istru* / Trag istarske himne u Virovitici 1924. godine« ukazale na sačuvan notni materijal Vlašimskyjeve koračnice *Za našu Istru* te su tekstnom i notnom analizom sačuvanih dionica (za tamburaški sastav) te skladbe utvrdile sličnosti i razlike s pjesmom *Krasna zemljo, Istro mila* Matka Brajše Rašana. U referatu »Neki aspekti prevođenja literature iz oblasti muzičke umetnosti na srpski i srodne jezike« **Ira Prodanov** (Novi Sad), na temelju vlastitih prevodilačkih iskustava te dostupne joj glazbene literature prevedene sa stranih jezika, osvrnula se na problematiku prevođenja stručno-glazbene literature u Srbiji i na potrebne stručno-glazbene kompetencije prevoditelja. Povodom 90. obljetnice smrti Blagoja Berse **Vilena Vrbanić** (Zagreb) u referatu »Diskografija Blagoja Berse« iznijela je sustavnu i cjelovitu analizu ažuriranoga popisa objavljenih zvučnih zapisa Bersinih skladbi. U referatu »Glazba i glazbeno obrazovanje u Križevcima za vrijeme kapelnika i učitelja glazbe Ivana Laksara (1823. – 1881.)« **Lucija Konfic** (Zagreb) osvijetlila je elemente iz života i rada Ivana Laksara, dosad gotovo potpuno nepoznatoga glavnog nositelja glazbenog života u Križevcima u razdoblju od kraja pedesetih godina 19. stoljeća do 1881. **Marija Benić Zovko** (Zagreb) u referatu »Građanska kultura Zagreba u drugoj polovici 19. stoljeća u zrcalu glazbenog odgoja mladih« na temelju tekstova iz časopisa *Napredak* te tiskanih udžbenika, priručnika i pjesmarica analizirala je odgojna načela glazbenog obrazovanja u Zagrebu te norme i vrijednosti građanske kulture koju su reflektirala. Predavanja akademika Stanislava Tuksara te referati Lucije Konfic i Marije Benić Zovko nastali su i predstavili se uz financijsku potporu projekta MusInst19, IP-2020-02-4277, u okviru kojega je napisan i ovaj izvještaj.

U drugom bloku **Biljana Jeremić** (Sombor), **Hadži Živorad Milenović** (Priština/Kosovska Mitrovica) **Miona Tubić** (Sombor) i **Filip Jović Vujaković** (Sombor) u referatu »Tradicionalna narodna glazba u razvojnoj funkciji djece predškolske dobi« ukazali su na potrebu i važnost da se tradicijska glazba uključi u predškolski odgoj i obrazovanje za cjelovit razvoj dječje osobnosti. **Snježana Habuš Rončević** (Zadar), **Ivana Tičić** (Zadar) i **Josipa Vrsaljko** (Zadar) posvetile su se istraživanju uloge malešnica i brojalica u provođenju glazbenih aktivnosti u odgojnoj ustanovi te izazovima s kojima se pritom odgajatelji/ce susreću, a rezultate svojega istraživanja iznijele su u referatu »Uloga malešnica i brojalica u očuvanju tradicijske glazbe u kontekstu interkulturalnog odgoja djece predškolske dobi«. Odgoju djece predškolske dobi bio je posvećen i referat **Snježane Habuš Rončević** (Zadar), **Natalije Žorž Brusić** (Zadar) i **Renate Stipanov** (Zadar) »Tradicijaska glazba i ples u kontekstu interkulturalnog odgoja djece predškolske dobi i uloga

odgojitelja«, u kojem su istražile provode li odgojitelji/ce zadarskih vrtića aktivnosti temeljene na hrvatskoj glazbenoj baštini i u kojoj se mjeri osjećaju kompetencijama za to. **Blaženka Bačlija Sušić** (Zagreb) i **Katarina Valjak** (Zagreb) u referatu »Glazbena iskustva roditelja i djece predškolske dobi – perspektiva roditelja« iznijele su rezultate istraživanja glazbenih iskustava roditelja i djece u obiteljskom okružju te u kontekstu ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. **Branko Radić** (Pula), **Stela Šuvaković** (Pula) i **Ivana Paula Gortan-Carlin** (Pula) u referatu »Metodički pristup obradama međimurskih narodnih pjesama u kontekstu odgoja djece« analizirali su nekoliko pjesama iz Međimurja koje su pogodne za obradu i izvedbu s djecom predškolskog uzrasta. **Dijana Drandić** (Pula), **Ivana Paula Gortan-Carlin** (Pula) i **Ana Glasnović** (Pula) svojim su referatom »Čakavsko narječje kao dio kulturne baštine u nastavi Glazbene kulture« ukazale na važnost korištenja čakavskoga narječja u okviru slušanja i interpretacije glazbe na zavičajnom jeziku i govoru s ciljem očuvanja kulturne baštine i njegovanja kulturne vrijednost zavičaja. **Milica Vojvodić Savić** (Sombor), **Biljana Jeremić** (Sombor), **Radmila Zečević** (Sombor) i **Jovana Milošević** (Sombor) u referatu »Integrativni pristup u radu s djecom osnovnoškolske dobi u okviru nastave glazbene i likovne kulture« iznijele su teorijski okvir integrativnoga pristupa kao alternativnoga pristupa nastavi uz primjer provedbe oglednoga sata u nižim razredima osnovne škole. **Sabina Vidulin** (Pula), **Marlena Plavšić** (Pula) i **Valnea Žauhar** (Rijeka) iznijele su rezultate istraživanja učinkovitosti spoznajno-emocionalnoga slušanja u gimnaziji, koji su ukazali na prednosti izvođenja nastave prema takvom pristupu slušanju glazbe u odnosu na standardno slušanje glazbe, u referatu »Spoznajno-emocionalno slušanje glazbe: preliminarni rezultati istraživanja u hrvatskim gimnazijama«. **Anja Rubil** (Pula) izlagala je na temu »Pomnost kao oblik svladavanja treme pri glazbenom nastupu« te je predstavila pomnost – neutralnu svijest o tome što se događa u sadašnjem trenutku – kao jednu od tehnika za vladanje tremom. Posljednji u drugom bloku bio je referat **Aleksandre Santin Golojka** (Pula) »Edukativni koncerti za mlade u Istri« o ciklusu edukativnih koncerata »Glazbeni poučak« u okviru kojih su koncertni programi metodičko-didaktički oblikovani tako da glazbenici djeluju u interakciji s publikom.

Posljednji blok referata odvijao se putem internetske mreže. **Lidija Nikolić** (Osijek) i **Marija Berać-Jozić** (Zagreb) iznijele su rezultate svojeg empirijskog istraživanja u referatu »Mišljenja roditelja o odustajanju učenika od osnovne glazbene škole u Hrvatskoj«. Pod naslovom »Zastupljenost kreativnosti u srednjoškolskom kurikulumu klavira« **Božidar Ljubenko** (Dugo Selo/Zagreb) iznio je rezultate dokumentacijske analize nastavnih planova i programa srednjih glazbenih škola u Republici Hrvatskoj, Srbiji i Sloveniji. Temom muzikoterapije kao kvalitativnog doprinosa nastavi u glazbenoj školi bavile su se **Tihana Škojo** (Osijek) i **Zrinka Liščić** (Vinkovci) u referatu »Implementacija aktivne muzikoterapije u nastavu početničkoga solfeggia«. O primjeni slikovnoga/grafičkoga prikaza dječ-

jih pjesama i brojalica kao procesu koji priprema i olakšava prijelaz na usvajanje notnoga pisma u nastavi Glazbene kulture izlagala je **Miona Tubić** (Sombor) u referatu »Značaj grafičkog prikaza melodijsko-ritmičkog tijeka pjesama i brojalica u nastavi početnog glazbenog opismenjavanja«. **Sanja Minić** (Rijeka), **Nela Dundović** (Rijeka) i **Tihana Pažin** (Rijeka) izlagale su na temu »Integrirani glazbeni program« pokazavši djelovanje istoimenoga programa u Dječjem vrtiću Đurđice u Rijeci. O ulozi glazbenih instrumenata u poticanju razvoja djece u ranim fazama života, s naglaskom na kognitivnom, emocionalnom, socijalnom i fizičkom razvoju te na sposobnosti izražavanja i kreativnosti, izlagala je **Vedrana Sanković** (Pula) u referatu »Nove perspektive i izazovi: integracija glazbenih instrumenata u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju«. **Tatjana Mrđa** (Vršac) u referatu »Pedagoška djelatnost Karela Napravnjika (1882-1968)« predstavila je pedagoško djelovanje toga češkoga glazbenika u Vršcu i Subotici. **Daniela Perković Frleta** (Rijeka) i **Mirna Marić** (Rijeka) istraživale su djelovanje riječkoga muzikologa, etnomuzikologa, violinista i glazbenog pedagoga Vladimira Fajdetića, a prve rezultate iznijele su u referatu »Vladimir Fajdetić: bio-bibliografski podaci i preliminarni pregled ostavštine«. U izlaganju naslovljenom »Identifikacija slavonskoga melosa u Trećem simfonijskom plesu Slavka Zlatića« **Zdravko Drenjančević** (Osijek/Đakovo) pokazao je kako se u fokusu Zlatićeva stvaralačkog izraza, uz one vezane za skladateljevu rodnu Istru, pronalaze i glazbene značajke drugih hrvatskih krajeva.

Nakon izloženih svih referata, prvi dan skupa završio je kvizom o glazbi koji su organizirali Branko Radić, Alvin Carlin i Reana Miloš s Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti (FOOZ) u Puli te radionicom Ksenije Burić »Razvoj konvergentnog i divergentnog mišljenja u kontekstu Orff Schulwerka«. Drugi dan simpozija iz prostora FOOZ-a u Puli preselio se u Novigrad gdje je obilježeno 20 godina rada Katedre Čakavskoga sabora za glazbu Novigrad – Cittanova te se održao koncert u povodu 120. godišnjice rođenja skladatelja Luigija Dallapiccole. Na koncertu su Anamarija Lovrečić (harmonika), Georgie Goldin (sopran), Aleksandra Santin Golojka (klavir), Tatiana Šverko (klavir) i Sandro Vešligaj (klavir) izveli Dallapiccolina djela *Quaderno musicale di Annalibera*, *Rencesvals: Tre frammenti della Chanson de Roland*, *Marsia* i *Sonatina Canonica*.

Uz činjenicu da je ovaj znanstveno-stručni skup kroz glazbene, društvene, humanističke, umjetničke i interdisciplinarne teme kao izlagače udružio znanstvenike, glazbene pedagoge i studente valja istaknuti da će važan prinos biti i zbornik radova sa skupa koji je u pripremi i objavit će se u elektroničkom izdanju.

Marija BENIĆ ZOVKO
Zagreb

BUKUREŠT, RUMUNJSKA – INTERNATIONAL SYMPOSIUM »HARICLEA DARCLÉE (1860 – 1939) AND PUCCINI PERFORMERS IN EASTERN EUROPE«, 14-15. 6. 2024.

Godina 2024. bila je posvećena Giacomu Pucciniju: mnoge su institucije obilježile uspomenu na tog istaknutog skladatelja komemorirajući 100. obljetnicu njegove smrti festivalima (među kojima je najpoznatiji onaj stalni u gradu Torre del Lago) i znanstvenim skupovima (Stuttgart, San Francisco, Valetta, Firenca, Lucca itd.).

Nacionalno sveučilište za glazbu u Bukureštu ugostilo je simpozij koji je tematski uokvirio Puccinijevu *Toscu*, ali i druge opere i interprete. U središtu je bila rumunjska sopranistica grčkoga porijekla Hariclea Haricli, umjetničkog imena Hariclea Darclée (1860-1939), diva turbulentne karijere (zanimljivo, prva joj je učiteljica u Beču bila kasnije slavna Mathilde Marchesi, koja je kreirala pjevački stil Ilme de Murske), prva interpretatorica Puccinijeve *Tosce* na rimskoj premijeri 1900. Glavni sponzor – Talijanski institut za kulturu pod patronatom Talijanskoga veleposlanstva u Bukureštu – angažirao je talijansku muzikologinju Christinu Scuderi da pozove odabrani krug muzikologa i pjevača-istraživača koji će predstaviti teme vezane uz interprete Puccinijevih djela. U realizaciji simpozija uz domaćina je sudjelovalo i Ministarstvo kulture Rumunjske te Konzervatorij u Milanu, a organizacija je povjerena profesionalnoj tvrtki Artexim, koja se pobrinula za savršen tijek simpozija i potpunu brigu za sudionike.

U ugodnoj atmosferi na četvrtom katu bukureštanske središnje institucije za glazbu simpozij je započeo brojnim pozdravnim govorima organizatora. Okupljenima se u ime domaćina obratio Nicolae Gheorghiu, vicerector Nacionalnoga sveučilišta za glazbu u Bukureštu, Alfredo Maria Durante Mangoni, talijanski ambasador u Bukureštu, Laura Napolitano, direktorica Talijanskoga kulturnog instituta u tom gradu, Claudio Toscani, predsjednik Talijanskoga muzikološkog društva, te Pierluigi Ledda i Marco Mazzolini, izvršni ravnatelj Arhiva Ricordi i izdavačke kuće Ricordi iz Milana.

Radni dio skupa započeo je Claudio Toscani, profesor na Sveučilištu u Milanu, izlaganjem vezanim uz uloge Hariclee Darclée u Puccinijevim operama (»'Mia brava bella Floria': Hariclea Darclée interprete pucciniana«), dok je širi kontekst ove teme dao Massimo Zicari s Konzervatorija u Luganu (»Hariclea Darclée e le interprete pucciniane nel panorama vocale del primo Novecento«). U drugoj sesiji, Matthew Werley sa Sveučilišta u Salzburgu predstavio je dvije rumunjske pjevačice: Haricleu Darclée i njezinu »nasljednicu« iz Kišnjeva Mariju Cebotari (1910-1949), poznatiju kao slavuj iz Besarabije i jednu od najistaknutijih lirskih sopranistica 30-ih i 40-ih godina 20. stoljeća (»An Artistic Continuum? Hariclea Darclée and Maria Cebotari in European Context«), dok je Oana Severin s Nacionalnoga sveučilišta umjetnosti »George Enescu« u Iaşiju ukazala na niz Puccinijevih skla-

dateljskih kvaliteta koje privlače pjevače («Brief Insight Into Why Singers Love Puccini So Much»). Dvoje referenata bavili su se izvedbama *Tosce*: Vjera Katalinić iz HAZU-a predstavila je Milku Trninu u naslovnoj ulozi te opere, ali i jedinu sačuvanu zvučnu snimku njezina krika te njezine opaske povezane sa scenskim partnerima, ponajprije uz Enrica Carusa – zvijezdu u usponu («To Miss Milka Ternina, the Ideal Tosca in London»), dok je Marco Targa sa Sveučilišta u Kalabrijii ukazao na dramska ishodišta Sardouove *Dame s kamelijama* u interpretaciji Sare Bernhardt i njezine mimike i gestike koja je utjecala na glumački stil prvih interpretatorica u Puccinijevoj operi («‘Con scenica scienza’: la gestualità delle prime interpreti di Tosca»). Istraživanje V. Katalinić napravljeno je u okviru projekta MusInst19, IP-2020-02-4277. Alessandra Palidda, muzikologinja s pjevačkom podlogom, istraživačica na Sveučilištu u Manchesteru, predstavila je stvaralački trokut Puccinija i tadašnje produkcije opera, točnije, njegovih izdavača Ricordi i Sonzogno i konstrukciju »mita Puccini« (»Between Debut and Myth: Puccini, Ricordi, Sonzogno and the Construction of a Composer«). Cristina Scuderi (Sveučilište u Milanu) predstavila je neke pojedinosti iz pjevačkih ugovora, osobito onih na istočnoj obali Jadrana, i radne uvjete pjevača («Arranging Contracts for Singers in Puccini’s Era: Clauses, Conditions, Benefits»), dok je Livio Aragona s milanskoga konzervatorija predstavio Puccinijevu glazbu na fonografskim snimkama dirigenta Lorenza Molajolija («Ramificazioni interpretative: il Puccini di Lorenzo Molajoli [1868-1939]»). U zadnjoj, petoj sesiji, Barbara Gentili, talijanska pjevačica i muzikologinja s britanskom adresom (Sveučilište u Surreyju) predstavila je prve/rane snimke Puccinijevih protagonista kao nezaobilazni izvor za proučavanje tadašnje pjevačke tehnike i interpretacije («A New Voice for Puccini: Singers, Opera and Early Recordings»). Cristian Mogosan, pjevač s Nacionalne akademije za glazbu »Georghe Dima« iz Cluja-Napoce zorno je pokazao ekspresivne vokalne tehnike karakteristične za izgradnju Puccinijevih tenorskih uloga («Giving Voice to Emotions. The Art of Expressive Singing Through Vocal Effects in Puccini’s Tenor Roles«).

Kratka završna diskusija uputila je na istraživanje novih izvora, prije svega korespondencije i komplementarne dokumentacije koji će omogućiti bolje poznavanje uvjeta rada na opernoj sceni, upoznavanje težnji i koncesija koje su skladatelji i ostali umjetnici morali načiniti zbog zahtjeva za uspjehom.

Za vrijeme trajanja simpozija u tijeku je bio Treći bukureštanski operni festival – ove godine posvećen Pucciniju – na kojemu su od 7. do 16. lipnja 2024. najvažnije rumunjske (Bukurešt, Temišvar, Iași, Cluj-Napoca [rumunjski i mađarski operni ansambli], Constanta, Brasov, Galati) i gostujuće inozemne operne kuće (Budimpešta, Daegu Opera Festival Koreja) izvele osam Puccinijevih uspješnica (*La Fanciulla del West*, *Manon Lescaut*, *Madama Butterfly*, *La Bohème* [u dvjema izvedbama], *Turandot*, *La Rondine*, *Il Trittico*, *Tosca*) te korejski kolaž *Gala Puccini 100*, sve u izvrsnim izvedbama. Ljubazni domaćini simpozija spremno su osigurali ulaznice sudionicima za bukureštansku državnu opernu kuću.

Bukurešt je ponovno pokazao svoju muzikološku i glazbenu snagu svojstvenu reprezentativnom velegradu pruživši posjetiteljima i sudionicima sjajno komplementarno glazbeno i znanstveno iskustvo.

Vjera KATALINIĆ
Zagreb

**ZAGREB – 39. SIMPOZIJ ESEM-A, MUZIČKA AKADEMIJA SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU – INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU,
19-24. 9. 2024.**

Od četvrtka 19. rujna do utorka 24. rujna 2024. godine, na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu trajala je 39. godišnja konferencija udruženja *European Seminar in Ethnomusicology* u suorganizaciji Muzičke akademije i Instituta za etnologiju i folkloristiku. *European Seminar in Ethnomusicology (ESEM)* središnja je europska etnomuzikološka organizacija koju je 1981. godine u Belfastu osnovao britanski etnomuzikolog i antropolog John Blacking. Na simpoziju je četrdeset i pet europskih i izvaneuropskih etnomuzikologa predstavilo svoja istraživanja povezana s dvjema središnjim temama otvorenoga poziva ovogodišnje konferencije – »isključene glazbe« (*excluded musics*) i »zvukovi zatočenosti i izolacije« (*sounds of confinement and isolation*). Prva je tema imala za cilj iznijeti na vidjelo brojne glazbene prakse koje je etnomuzikologija tijekom svoje povijesti iz raznih razloga zaobilažila te postaviti pitanje kako su neminovni probiri utjecali na kreaciju (nacionalnih) kanona i bismo li ih danas mogli zamisliti drugačije iz perspektive izostavljenih praksi. Druga je tema potaknula promišljanje uloge glazbe i zvuka u kontekstu izolacije, koji je obuhvatio širok raspon situacija prisilnoga zatočeništva od zatvora, logora i kampova za tražitelje azila do izolacije u pandemijskim uvjetima.

Prvoga dana, u četvrtak 19. rujna, simpozij je otvorila Ankica Petrović, američka i bosansko-hercegovačka etnomuzikologinja, prva i jedina jugoslavenska doktorandica Johna Blackinga, umirovljena profesorica sa Sveučilišta u Kaliforniji, Los Angeles (UCLA). Petrović je otvorila simpozij održavši »Blacking Lecture«, jednu od tradicija ESEM-a koja se na svakom godišnjem simpoziju održava u čast osnivača organizacije. U Zagrebu je to predavanje bilo u formi razgovora s Mojcom Piškor i Anom Hofman, u kojemu je Ankica Petrović govorila o svojem životnom i istraživačkom etnomuzikološkom putu.

Drugi dan započeo je sesijom na temu zvuka zatočenosti u kontekstu suvremenih migracija u Europu, a moderirala ju je Mojca Piškor. Izloženi su referati Fulvije Caruso o akcijskom istraživanju s tražiteljima azila u Piacenzi, Budhaditye Bhattacharyya o zvukovnom svijetu bengalskih migranata u Britaniji te Anje Brunner o izbjeglim glazbenicima iz Sirije. Drugu sesiju na temu pripadnosti nacionalnomu

glazbenom kanonu moderirala je Ewa Dahlig Turek. Izlagali su Giuseppe Sanfratello o položaju Jonskih otoka u kanonu grčke tradicijske glazbe, Christian Poske o ulozi glazbe sjeverno-istočne Indije i njezinih etničkih zajednica u prikazivanju i percepciji indijske glazbe te Patrick Eichler o kreiranju reprezentativnoga folklornog repertoara u Ugandi. U trećoj sesiji toga dana bilo je riječi o rodu i seksualnosti kao kriterijima isključivanja iz odabranoga reprezentativnoga glazbenog repertoara. Sesijom je predsjedala Ana Hofman, a izlagale su Misaki Goto o japanskom repertoaru koji konotira koitus, Ilaria Meloni o (auto)etnografiji ženske plesne prakse na Javi te Jelka Vukobratović o ženskim baladama koje tematiziraju seksualno nasilje. Dan je završio panelom na temu romskog i židovskog glazbenog repertoara na kojem su izlagale Ursula Hemetek, Isabel Frey i Benjy Fox-Rosen.

Prvom sesijom trećega dana, u subotu 21. rujna, predsjedala je Ursula Hemetek, a tematski se ticala isključenih glazbi. Čuli smo referate Ansisa Ataolsa Bērziņša o pitanjima autentičnosti u folklornom amaterizmu Istočne Europe, Giordana Calvija i Thee Tiramani o tretmanu urbanih plesova u etnomuzikološkim istraživanjima u Italiji te Petra Nuske o obradi i analizi repertoara romske glazbe u Slovačkoj. Uslijedio je drugi panel simpozija na kojem su Zuzana Jurková, Oldřich Poděbradský i Zuzana Gulová govorili o napadu 2023. godine na Karlovom sveučilištu u Pragu i načinu na koji su se češki etnomuzikolozi uključili u programe oporavka i zacjeljenja nakon napada. Poslijepodnevna sesija koju je moderirala Britta Sweers bavila se područjem popularne glazbe, a izlagali su Thomas Solomon na temu promjenjivog odnosa etnomuzikologije prema istraživanju popularne glazbe te Ayhan Eroll o islamskoj popularnoj glazbi u lokalnoj i globalnoj perspektivi. Nakon toga, održao se okrugli stol također posvećen popularnoj glazbi na temu *Excluded Musics of the Twentieth-Century Balkans*, a sudjelovali su Maria Athanasiou, Catherine Baker, Naila Ceribašić, Linda Cimardi i Damir Imašević. Sudionici su predstavili svoja istraživanja i priloge iz knjige *The Routledge Handbook of Popular Music and Politics of the Balkans*, koja je objavljena 2024. godine, a uredila ju je Catherine Baker. Treći dan simpozija završio je projekcijom etnografskoga filma *Sweet Tassa: Music of the Indian Caribbean Diaspora* Christophera L. Ballengeea o indo-karipskim udaraljkaškim ansamblima.

U nedjelju 22. rujna organiziran je izlet u Pazin. U Pazinu su sudionici simpozija razgledali Etnografski muzej Istre, koji je osigurao besplatne ulaznice i prostor za radionicu istarskih plesova koju su održali glazbenici Myriam De Bonte, Goran Farkaš i Dario Marušić.

Idući tjedan simpozija započeo je još jednom sesijom o zanemarenim praksama u konstruiranju nacionalnih glazbenih kanona, a moderator je bio Svanibor Pettan. Izlagali su Paula Bessa Braz o puhačkim orkestrima iz Bahije u Brazilu, Rytis Ambrazevičius i Varsa Liutkutė Zakarienė o litavskim glazbenim praksama koje su se zaočilazile u sovjetsko vrijeme te Britte Sweers o ideji autentičnosti kao kriteriju uključivanja u kanon. Iduća sesija pod predsjedanjem Naile Ceribašić također se bavila

temom isključivanja u raznolikim studijama slučajeva koje su obuhvaćale procese baštinizacije te položaje manjina i migranata. Ignazio Macchiarella govorio je o posljedicama baštinizacije višeglasnoga pjevanja na Sardiniji, Zita Skorepova o židovskoj glazbi u repertoaru moravskih folklornih ansambala, Eckeharda Pistricka o biografijama glazbenika u njemačkim centrima za traženje azila te Marka Kölbla o uključivanju glazbi migranata u baštinizacijske procese u Austriji. Uslijedio je treći panel simpozija u kojem su Urša Šivic, Mojca Kovačič, Marija Klobčar i Marjeta Pisk predstavile projekt Slovenske akademije znanosti i umjetnosti koji se bavi ostavštinom osnivača slovenske etnomuzikologije, Franca Marolta.

Posljednji dan simpozija započeo je sesijom koju je moderirala Jelka Vukobratović, a predstavile su se glazbene prakse manjinskih etničkih skupina u različitim dijelovima svijeta. Joseph S. Kaminski govorio je o kineskim puhačkim orkestrima u New Yorku, Kinga Povedák o romskoj religijskoj glazbi u Mađarskoj, a Kristina Lomen predstavila je folklorne pjesme slovačke manjine u Staroj Pazovi u Srbiji. Zadnjom sesijom na temu glazbi i zvuka u zatočeništvu predsjedao je Marko Kölbl. Referirali su Marija Dumnić Vilotijević o glazbi i plesu u centru za azilante u Srbiji, Ioannis Christidis o problemima etnografije zvuka u europskim izbjegličkim kampovima, Mojca Piškor o akustičkim režimima u logorima na Golom otoku, a kao posljednji izlagač Malik Sharif je predstavio zvučnu autoetnografiju vlastitog iskustva zatočeništva u Njemačkoj.

Osim znanstvenoga skupa, u Zagrebu se održao i sastanak udruženja te se izabralo novo vodstvo na čelu s predsjednicom Fulvijom Caruso sa Sveučilišta u Paviji. U cjelini, simpozij je rezultirao vrlo vrijednim referatima i kvalitetnim raspravama među sudionicima i publikom. Bio je to ujedno prvi simpozij ESEM-a ikad održan u Hrvatskoj, što predstavlja dodatnu vrijednost za hrvatsku etnomuzikologiju.

Jelka VUKOBRATOVIĆ
Zagreb

PRAG, ČEŠKA – MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP »BEDŘICH SMETANA A NÁRODNÍ UVĚDOMĚNÍ / BEDŘICH SMETANA AND NATIONAL AWARENESS«, 23-24. 9. 2024.

U povodu 200. godišnjice rođenja velikoga češkog skladatelja Bedřicha Smetane u Pragu se u suorganizaciji Češkoga narodnog muzeja i Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Palackoga u Olomoucu 23. i 24. rujna 2024. godine održao međunarodni znanstveni skup »Bedřich Smetana a národní uvědomění / Bedřich Smetana and National Awareness« (Bedřich Smetana i nacionalna svijest). Održavanju simpozija pomogli su češko Ministarstvo kulture i Grad Olomouc, a održao se pod visokim

pokroviteljstvom prve dame Republike Češke, Eve Pavlove. Na ovom je znanstvenom skupu, koji je imao jedno plenarno predavanje i osam sesija, istupilo 31 znanstvenica i znanstvenika (u 28 referata) iz devet zemalja (Češka, SAD, Hrvatska, Njemačka, Belgija, Francuska, Slovačka, Poljska, Irska). Skup je bio dvojezičan, s referatima na češkom i engleskom jeziku, uz simultani prijevod svakog referata. Popratno su se uz simpozij održali uvodno primanje (22. rujna navečer) s izvedbom Smetanina *Klavirskog tria u g-molu*, baletni recital u izvedbi Praškoga komornog baleta s plesnim izvedbama inspiriranim Smetanim *Gudačkim kvartetom br. 1 u e-molu* »Iz mog života« i *Gudačkim kvartetom br. 2 »Intimna pisma«* Leoša Janačka te svečano zatvaranje simpozija uz prigodno druženje. U sklopu druženja sudionici su imali priliku kušati »Smetanin punč«, što su ga pripremili studenti Umjetničkoga fakulteta Sveučilišta u Olomoucu. Usto, simpozisti su mogli sudjelovati u vođenom razgledavanju palače Lobkowitz na Hradčanima prije podne 25. rujna.

Simpozij se otvorio plenarnim predavanjem »The Roles of Bedřich Smetana« Marte Ottlove, istaknute češke muzikologinje i jednog od najvećih autoriteta u znanstvenom istraživanju Bedřicha Smetane. Referati prve sesije bavili su se idejnim sferama Smetaninih djela: tako se Michael Beckerman u referatu posvećenom uspomeni na tragično stradalou predstojnicu Muzikološkog instituta Filozofskog fakulteta Karlovog Sveučilišta Lenku Hlávkovu bavio mjestom Husita u Smetaninim skladbama. Nadalje, Kelly St. Pierre bavila se mitovima o apoteozu u operi *Libuše* i ciklusu simfonijskih pjesama *Moja domovina*, dok je Christopher Campobowen propitivao ideju etnocentrizma, svakodnevnog nacionalizma i idealizirane slike sela u operi *Prodana nevjesta*. Druga je sesija bila posvećena kazališnim izvedbama Smetaninih opera: Kateřina Viktorová bavila se izvedbama njegovih opera u Hamburgu za Mahlerova ravnanja; Vjera Katalinić predstavila je rezultate opsežnog istraživanja o izvedbama Smetaninih opera, kao i opera drugih čeških skladatelja u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu te njihovu utjecaju na formiranje nacionalnog i slavenskog repertoara. Michal Fránek i Jiří Kopecký u svojem su se referatu »Smetana's Libuše in Vienna: a History That Did Not Take Place« bavili širom problematikom (ne)izvođenja *Libuše* u Češkoj, odnosno na drugim europskim pozornicama, dok je Matthias Herrmann govorio o Smetaninu libretistu i prevoditelju libreta Ludwigu Hartmannu. Treća i četvrta sesija bile su posvećene percepciji i recepciji Smetanine glazbe u međunarodnom kontekstu: Petra Babić bavila se problematikom njegovih nacionalno-povijesnih opera kao medija za iznošenje političkih stavova; dok su se Jan Dewilde i Matthieu Cailliez u svojim referatima koncentrirali na recepciju skladatelja u Belgiji (zahvaljujući aktivnosti skladatelja Petera Benoita i Edwarda Keurvelsa), odnosno Francuskoj, u 19. i prvim desetljećima 20. stoljeća. Pavel Kodýtek predstavio je simboličku važnost koju su Smetana, a posebno njegov ciklus *Moja domovina*, imali u prvim godinama postojanja Čehoslovačke, dok se Jana Laslavíková bavila proslavama u Smetaninu čast u Bratislavi u razdoblju 1924-1934. Ladislav Futtera, nastavljajući se na širu

temu proslava u skladateljevu čast, predstavio je jedinstveni slučaj kolektivnoga slavljenja Bedřicha Smetane u gradu Jablkynice.

Drugi dan simpozija bio je posvećen širim temama češke i europske glazbe u Smetaninu razdoblju. Prvi i treći referati u petoj sesiji komparativnim su pristupom istražili sličnosti i razlike između opusâ Bedřicha Smetane i Joachima Raffa (Severin Kolb), odnosno percepcije Bedřicha Smetane i Stanislava Moniuszka kao nacionalnih skladatelja (Magdalena Dziadek), dok je referat Viktora Veleka bio posvećen Františku Pivodi, Čehu aktivnom u bečkim češkim i slavenskim krugovima sredinom 19. stoljeća. Prva dva referata druge sesije bavila su se glazbenom analizom – Patrick Devine koncentrirao se na Smetanin *Drugi gudački kvartet*, dok se Milan Pospíšil – još jedan veliki autoritet u istraživanju Bedřicha Smetane – bavio njegovim opernim arijama. David Beveridge i Veronika Vejvodová u svojem su referatu propitivali odnos između Smetane i Dvořaka. Antonínom Dvořakom bavio se i Tomáš Slavický, koji je propitivao zaboravljene koncepte češke kulturne povijesti na primjeru njegova oratorija *Sveta Ludmila*. Većina referata u zadnjim dvjema sesijama na neki se način bavila recepcijom Bedřicha Smetane: Olga Mojžišová naglasila je njegovu veliku važnost u kulturnoj i glazbenoj sferi češkoga 19. stoljeća, dok se Martin Hrdina bavio odnosom Jaroslava Vrchlickog prema Smetani, a Miloš Zapletal konceptualizacijom Leoša Janačka kao »anti-smetanovca«. U ovoj je sesiji izlagala i Michaela Mojžišová na temu tradicije izvođenja *Prodane nevjeste* na slovačkim pozornicama. U zadnjoj je sesiji Sandra Bergmannová predstavila ciklus simfonijskih pjesama *Moja domovina* kao simbol nacionalnoga ponosa u dugom trajanju češke povijesti. Martin Nedbal i Marek Pechač bavili su se prvom američkom, ali neobjavljenom Smetaninom biografijom Jana Löwenbacha, a simpozij je zatvorila Lenka Křupková s temom Smetanine ideološki obojene recepcije u razdoblju komunizma.

Tijekom dvaju radnih dana toga plodonosnog i intelektualno bogatog znanstvenog skupa predstavili su se različiti novi rezultati istraživanja opusa, djelovanja, percepcije, recepcije i vremena Bedřicha Smetane, a diskusije koje su se vodile potaknute referatima otvorile su nove horizonte i usmjerile buduća istraživanja. Smetana svakako ostaje nepresušna tema u češkoj i europskoj muzikologiji, a ovim je simpozijem, kao i popratnim programima, na dostojan način proslavljena 200. obljetnica njegova rođenja.

Sudjelovanje V. Katalinić i P. Babić na ovom simpoziju omogućeno je zahvaljujući financiranju u okviru projekta MusInst19, IP 2022-02-4277 u sklopu kojeg je realiziran i ovaj izvještaj.

Petra BABIĆ
Zagreb

ZAGREB – RADIONICA ZA OBRADU MUZIKALIJA U PROGRAMU MUSCAT-RISM, 11-12. 10. 2024.

U suradnji Radne grupe RISM (Répertoire International des Sources Musicales) – Hrvatska, Hrvatskoga muzikološkog društva i Hrvatske udruge muzičkih knjižnica, arhiva i dokumentacijskih centara (HUMKAD) 11. i 12. listopada 2024. u Knjižnici Muzičke akademije u Zagrebu u hibridnom obliku održala se radionica za obradu muzikalija u programu Muscat-RISM. Radionicu je vodila dr. sc. Lucija Konfic, suradnica na projektu RISM unutar radne skupine RISM Hrvatska.

Dvodnevni raspored pratio je organizaciju radionice u dva dijela. U prvom, teorijskom dijelu sudionici su se najprije upoznali s RISM-om i načinom rada hrvatskog ogranka RISM-a, a zatim je predstavljen RISM-ov program za obradu muzikalija Muscat. Voditeljica je prezentirala osnovne elemente obrade muzikalija i osnove upisa glazbenih incipita putem međunarodnoga knjižničnog standarda Plaine&Easie Code. U drugom, praktičnom dijelu sudionici su imali priliku raditi na obradi karakterističnih tipova glazbenih izvora, i to na dvama jedinstvenim materijalima: autografu i tiskanoj partituri skladatelja Vittorija Radešlije koji se čuva u arhivu Odsjeka za povijest hrvatske glazbe HAZU-a i autografu skladatelja Ivana Zajca iz Knjižnice Muzičke akademije u Zagrebu. Radionica je pokazala kako obrada muzikalija za RISM ne podrazumijeva samo tehnička znanja i vještine, koji su relativno lako usvojivi zahvaljujući detaljnim uputama i vodiču dostupnom na web-stranici RISM-a, nego i znanstveno-analički proces koji, osobito pri obradi kompleksnijih partitura, podrazumijeva kritički pristup i znanstveno-stručnu procjenu oblika i opsega incipita pojedine skladbe.

Na radionicu se odazvalo preko 20 muzikologa, knjižničara, učitelja i studenata iz Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka. Takav interes pokazuje kako u Hrvatskoj postoji svijest o važnosti dokumentiranja glazbenih izvora kao što su rukopisi, tiskana notna izdanja, spisi o glazbenoj teoriji i libreta, a koji su pohranjeni u knjižnicama, arhivima, crkvama, školama ili privatnim zbirkama. Zahvaljujući RISM-u, jedinoj globalnoj neprofitnoj organizaciji koja dokumentira glazbene izvore, više od 1,5 milijuna zapisa koji se mogu besplatno pretraživati udruženo je u organiziranu i na globalnoj razini dostupnu svjetsku kulturnu baštinu. Unosom hrvatskih pisanih glazbenih izvora hrvatska glazbena baština postaje njezinim dijelom. Još je u prošlom stoljeću, zahvaljujući djelovanju Ladislava Šabana, koji je potaknuo skupljanje gradiva za RISM, hrvatska muzikologija stekla međunarodno priznanje zbog uzorno arhiviranih podataka o golemu broju muzikalija. Zahvaljujući entuzijazmu i ustrajnom radu suradnica u današnjem hrvatskom ogranku RISM-a – voditeljici Vjeri Katalinić i suradnici Luciji Konfic – projekt se i dalje uspješno ostvaruje. Budući da je u Hrvatskoj još velik broj zbirki koje čekaju sređivanje i katalogizaciju svojega gradiva, ova temeljito osmišljena i

odlično artikulirana radionica skrenula je pozornost na važnost RISM-ova projekta, a nadamo se i potaknula sudionike na suradnju i oživljavanje zaboravljenih hrvatskih glazbenih izvora.

Marija BENIĆ ZOVKO
Zagreb

SARAJEVO, BOSNA I HERCEGOVINA – 14. MEĐUNARODNI SIMPOZIJ »MUZIKA U DRUŠTVU«, 24-26. 10. 2024.

U Sarajevu je u nešto ranijem terminu nego u prethodna dva navrata od 24. do 26. listopada 2024. održan međunarodni bijenalni simpozij »Muzika u društvu« u organizaciji Muzičke akademije Univerziteta u Sarajevu i Muzikološkog društva Federacije Bosne i Hercegovine. Bogati program simpozija uobičajeno je organiziran u sesije posvećene muzikološkim, etnomuzikološkim, glazbenoteorijskim i glazbenopedagoškim temama koje se odvijaju paralelno, pa će se u ovom tekstu izvijestiti samo o njegovoj muzikološkoj dionici.

Prvo plenarno izlaganje održala je etnomuzikologinja **Jasmina Talam** (Sarajevo) na temu »Etnomuzikologija u vrijeme rata: pogled iz Bosne i Hercegovine« te je predstavila kako djelovanje etnomuzikologa u BiH za vrijeme rata tako i istraživanja glazbenih praksi izbjeglica iz BiH u Švedskoj. Muzikolog **Leon Stefanija** (Ljubljana) održao je drugo plenarno izlaganje pod naslovom »Musical Archetypes: Intertones of Music Research in the Internet Age«, u kojemu je teorijsko i filozofsko razmišljanje o stilu u glazbi i glazbenoj analizi isprepleo sa suvremenim istraživačkim internetskim kontekstom.

Prvi muzikološki blok otvorili su suradnici projekta MusInst19, IP-2020-02-4277, iz Zagreba, u okviru kojeg su njihove teme predstavljene i financijski podržane, a u okviru istog projekta realizirao se i ovaj izvještaj. **Stanislav Tuksar** predstavio je temu »'Zabava i pouka' u razvijajućem građanskom društvu putem portreta glazbenika. Studija slučaja: zagrebački list *Vienac* (1869.–1903.)« analizirajući specifičnosti evidentiranih portreta te kontekstualizirajući njihovu ulogu za zabavu i pouku, dvije svrhe koje su u podnaslovu obrađenog časopisa *Vienac* u drugoj polovici 19. stoljeća. **Petra Babić** posvetila se vojnoj glazbi u općem organizacijskom smislu u prezentaciji »Vojna glazba u habsburškoj vojsci« posebno se posvetivši tipovima vojnih orkestara. **Marija Benić Zovko** u referatu »Hrvatska stručna glazbena terminologija u drugoj polovici 19. stoljeća u kontekstu moderne građanske kulture i teorije glazbe« izvela je analizu razvoja hrvatske glazbene terminologije kao zalaganje za hrvatski nacionalni i kulturni identitet s jedne strane te kao propitivanje njezine uloge u okviru glazbenoga obrazovanja s druge, ponajprije na primjeru djelovanja škole Hrvatskoga glazbenog zavoda u Zagrebu. **Lucija**

Konfic u temi »Četiri četvorke za četiri grada« istražila je koliko su plesovi posvećeni pojedinim gradovima (u ovom slučaju kvadrilje (*quadrille*) posvećene Zagrebu, Križevcima, Karlovcu i Sarajevu) bili karakteristični za njih, odnosno za njihovu glazbenu kulturu.

U bloku Muzikologija II **Ružica Ješić** (Vrbas) u referatu »Antisemitizam u francuskoj muzici između dva svetska rata: slučaj Darijusa Mijoa« razmatrala je pojam identiteta i određenosti (židovskim) porijeklom na primjeru skladatelja Dariusa Milhauda. **Tamara Jurkić Sviben** (Zagreb) izvršila je analizu novinskih članaka posvećenih operi *Hasanaginica* posebno se osvrnuvši na orijentalizme u tim tekstovima u prezentaciji »Recepcija opere *Hasanaginica* Luje Šafraneka Kavića u hrvatskom tisku od 1924. do 1931. godine«. U dinamičnoj i slikovitoj prezentaciji »'U životu će im više trebati Pitagorin poučak nego dubrovački madrigali': položaj učitelja i nastavnika glazbenog odgoja u ranome socijalizmu (1945.–1965.)« **Lada Duraković** (Pula) bavila se, na temelju arhivskoga gradiva, novinskih napisa, ali i iskaza samih tadašnjih nastavnika, položajem nastavnika glazbe u razdoblju neposredno nakon Drugoga svjetskog rata, posebno kroz odnos zahtjeva aktualne politike i svakodnevnice.

U trećemu je muzikološkom bloku **Vjera Katalinić** (Zagreb) u referatu »Likovna kronika glazbenika očima skladatelja Brune Bjelinskog (1909.–1992.)« predstavila skladatelja Brunu Bjelinskog u drugačijem mediju – onom crtačkom – analizirajući i kontekstualizirajući njegove crteže kolega skladatelja i glazbenika. **Miloš Marinković** (Beograd) govorio je »O debitantskom nastupu Jugoslavije na festivalu Varšavska jesen (1963)« pridajući posebnu pažnju analizi repertoara kojim su se slovenski, hrvatski i srpski skladatelji predstavili i njihovoj recepciji u onodobnim novinama. **Srdan Atanasovski** (Beograd) izlagao je na temu »Prosvetne popularne kompozicije i institucionalizacija masovne pesme u Jugoslaviji nakon Drugog svjetskog rata« predstavivši i usporedivši skladbe iz zbirke *Popularne kompozicije* te razmatrajući ulogu žanra masovne pjesme uopće.

Blokovi Muzikologija IV i V zatvarali su posljednji dan simpozija. U referatu »Doprinos promišljanju mjesta umjetničke muzike u zajednici: Primjer Sarajevo Chamber Music Festivala« **Amila Ramović** (Sarajevo) posvetila se umjetničkoj inicijativi Sarajevo Chamber Music Festival, koja se odvijala od 2011. do 2017. kao spoj edukacije i umjetničke produkcije. **Ognjen Tvrtković** (Sarajevo/London) u *online* izlaganju »Izložba za 100-godišnjicu od rođenja opere Sene Jurinac u Zavičajnom muzeju u Travniku: proces rada i daljnja iskustva«, uz rad na navedenoj izložbi, predstavio je muzikološki angažman kao mogućnost za realizaciju uspješnoga kulturnog projekta, dok je **Juri Giannini** (Beč) u referatu »Liszt as a Twist: Reflecting the Canon through Popular Music« razmatrao uporabu i transformaciju kanona umjetničke glazbe u novim popularnim kontekstima (kao proces prevođenja) kroz studiju slučaja klavirskoga djela *Lieberstraum* br. 3 Franza Liszta. **Aida Adžović** (Sarajevo) predstavila je temu »SONEMUS Sonic Boom: (r)

Evolucija SONEMUS-a kao vodeće platforme u etabliranju savremene umjetničke muzike u Bosni i Hercegovini« dajući pregled razvoja SONEMUS-a, Udruženja Nove Muzike Sarajevo, i njegove uloge u razvoju suvremene glazbe u BiH. **Vesna Andree-Zaimović** (Sarajevo/Madrid) u *online* izlaganju (»'Domaća muzika' i algoritmi«) posvetila se analizi kategorije »domaća muzika« na mrežnim servisima YouTube i Spotify, a **Rijad Kaniža** (Sarajevo) propitao je odnos tehnologije i društva, posebice kroz ulogu tehnološkoga determinizma u radu američko-meksičkoga skladatelja Conlona Nancarrowa u referatu »Na platoima tehnološke uzvišenosti: Conlon Nancarrow između tehnološkog determinizma i društvene konstrukcije tehnologije«. Za kraj, **Bojana Radovanović** (Beograd) svoj je referat (»(Ne)vidljivi rad: urednički, priređivački i recenzentski poslovi u savremenoj muzikologiji«) posvetila uredničkom, priređivačkom i recenzentskom radu kao izuzetno važnom, a nedovoljno prepoznatom i evaluiranom elementu muzikološkoga djelovanja.

Simpozij su obogatili i popratni programi: dva koncerta, predstavljanje knjige, panel-diskusija, radionica te vođeni posjet izložbi »Počimalja« u Zemaljskom muzeju BiH. Na prvome koncertu (24. listopada 2024. u Gazi Husrev-begovoj biblioteci) predstavio se ansambl Etnoakademik, sastavljen od studenata Muzičke akademije u Sarajevu, s biranim programom narodne glazbe BiH *a cappella* ili uz instrumentalnu pratnju (saza, gitare, harmonike ili uz tepsiju). Na drugom je koncertu (25. listopada 2024. u Bosanskom kulturnom centru) izveden izbor skladbi iz opusa profesora kompozicije na Muzičkoj akademiji u Sarajevu – Vojina Komadine, Anđelke Bego Šimunić, Dina Rešidbegovića, Josipa Magdića i Ališera Sijarića u izvedbi mladih umjetnika, studenata i profesora s iste institucije: Belme Alić (violončelo), Branke Kliškić (udaraljke), Darija Kosa (udaraljke), Dragana Opančića (klavir) i Zerine Šabotić (klavir). Istog je dana predstavljena i knjiga *Život i djelo Elly Bašić* autorice Denis Vasilj. Uvažena glazbena pedagoginja Elly Bašić na Muzičkoj akademiji u Sarajevu radila je od 1962. do 1973. kao docentica i pročelnica Teoretskog odsjeka. Predstavljajući knjige bili su Stanislav Tuksar, Martina Mičija, Senad Kazić i autorica. Panel-diskusija bila je posvećena temi Muzika za djecu i mlade u Bosni i Hercegovini (1945-1991), a dio je istoimenoga projekta. Sudjelovali su Jasmina Talam, Naida Hukić, Valida Akšamija-Tvrtković i Nermin Ploskić. Radionica pod vodstvom Richarda Cangra (Wester Illinois University) »Teaching Strategies for Discovering Meaning in Music in School-aged Students« također je bila posvećena glazbi i djeci. Predstavljene su aktivnosti i strategije primjenjive u nastavi, a s ciljem osnaživanja jezično-umjetničkih iskustava učenika. U tako širokom i raznolikom programu svatko od sudionika mogao je prema vlastitom nahođenju pronaći temu za proširenje svojih znanja i iskustva.

Lucija KONFIC
Zagreb

DUBROVNIK – MEĐUNARODNA ZNANSTVENA I UMJETNIČKA KONFERENCIJA »SORGO 290: KULTURNO-POVIJESNI, GLAZBENI I OBRAZOVNI MOSTOVI IZMEĐU SREDNJE EUROPE, SREDOZEMLJA I HRVATSKOGA JUGA U VRIJEME LUKE SORGA«, 7-10. 11. 2024.

290. obljetnica rođenja prvoga hrvatskog simfoničara, dubrovačkog državnika i diplomata Luke Sorkočevića održala se od 7. do 10. studenog 2024. godine u njegovu rodnom gradu u obliku međunarodne znanstvene i umjetničke konferencije koja je nosila naziv *SORGO 290*. Konferencija je realizirana u suorganizaciji Dubrovačkih muzeja, Umjetničke akademije u Splitu i Sveučilišta u Dubrovniku, a pokretačica samoga simpozija bila je docentica na Teorijskom odsjeku Umjetničke akademije u Splitu Jelica Valjalo-Kaporelo.

Puni naziv konferencije glasio je »Kulturno-povijesni, glazbeni i obrazovni mostovi između Srednje Europe, Sredozemlja i hrvatskoga juga u vrijeme Luke Sorga«, što uz različite institucije koje su sudjelovale u organizaciji konferencije otpočetka implicira multidisciplinarnost u pristupu samoj tematici. Tako su se tijekom tih triju, tj. četiriju dana održala tri predavanja, tri radionice i dva izvedbena predavanja, a izlagači su svoje radove – gotove i one koji su tek u nastajanju – predstavili kroz deset tematskih sesija.

Samoj konferenciji prethodio je pretkonferencijski program koji se održao dan ranije, 6. studenog, a koji je otpočeo polaganjem vijenca na novootkrivenom vječnom počivalištu Luke Sorkočevića u današnjem muzeju Franjevačkoga samostana, a koje je otkrio fra Josip Sopta. Te večeri pretkonferencijski program nastavio se u dubrovačkoj katedrali, gdje je orguljaš i istraživač Mario Giuseppe Genesi, jedan od izlagača na simpoziju, održao orguljaški koncert s programom sazdanim od djela Sorkočevićevih suvremenika. Program je uključio i prvu suvremenu izvedbu kasnoga djela Jacopa Guglielmija, talijanskoga skladatelja čija se djela u rukopisima čuvaju upravo u arhivu Franjevačkoga samostana u Dubrovniku, jedne od najbogatijih ustanova te vrste u ovom dijelu Europe. Genesi je i sam skladatelj, te je na program recitala uvrstio i jedno svoje djelo koje u kontekstu stila vjerno prati konture kasnobarokne i pretklasične orguljaške tradicije.

Centralni dio konferencije odvijao se na više lokacija – u atriju i dvorani Kneževa dvora, u amfiteatru Sveučilišta u Dubrovniku, u Kazalištu Marina Držića i u Koncertnoj dvorani Umjetničke škole Luke Sorkočevića – a konferenciju je, nakon uvodnih govora i kratke izvedbe gudačkoga kvinteta Dubrovačkoga simfonijskog orkestra, otvorio akademik Stjepan Ćosić predavanjem pod naslovom »Dubrovačka Republika u vrijeme Luke Sorkočevića (1734. – 1789.)«, u kojem je ocrtao turbulentne događaje u Europi za vrijeme Sorkočevićeva života te njihovu ulogu u razvoju Sorkočevićeve duševne bolesti, koja je rezultirala njegovom tragičnom smrću. Te su večeri predstavljena i dva nova izdanja: *Luca Sorgo: Memoriae* Katje Radoš-Perković, čiji je prijevod Sorkočevićeva dnevnika još i ranije bio od pre-

sudne važnosti za razumijevanje skladateljeva života (od toga najrecentnije za slikovnicu *Luka Sorkočević* Luka Paljetka), te nova notna izdanja Hrvatskog udruženja orkestralnih i komornih umjetnika i Felixa Spillera.

Prvo pozvano predavanje sljedećega dana konferencije bilo je ono Teodore Shek Brnardić naslovljeno »Prosvjetiteljski svjetovi Miha Sorga«, u kojemu je ocrtała Lukina mlađeg brata Miha kao arhetipskog humanista 18. stoljeća. Nakon njezina predavanja otvorena je prva tematska sesija simpozija, *Korespondencija I: Kulturno-intelektualni krug Luke Sorga*, tijekom koje su izlagači Jonathan Singerton, Katja Radoš-Perković i Ivana Tomić Ferić primarno obrađivali bečki period Sorkočevićeva života. Druga je sesija, pak, bila posvećena obitelji Sorgo u široj mreži dubrovačkih vlastelinskih obitelji, te su Ivica Martinović i Jelica Valjalo-Kaporelo, Marinko Marić i Marta Jurković govorili o Lukinim korespondencijama s Rokom Bonfiolom, trgovcem, brodovlasnikom i tadašnjim diplomatskim povjerenikom Dubrovačke Republike u Veneciji. Treća sesija, ujedno i treći dio šire teme o Sorkočevićevoj korespondenciji, ticala se Luke Sorga u kontekstu diplomacije Dubrovačke Republike.

Četvrta sesija bila je povezana s Lukom Sorkočevićem tek u nešto širem smislu, a u njoj su Relja Seferović, Jelena Obradović-Mojaš, Lada Muraj i Katja Bakija izlagali svoje radove o kulturnim prilikama u Dubrovačkoj Republici nakon velike trešnje 1667. pa sve do kraja 18. stoljeća, utjelovljenima u više različitih persona i sagledanim kroz više različitih aspekata. Tijekom pete sesije govornice Monika Grdiša Asić, Minela Fulurija Vučić i Darija Vučijević obrađivale su ulogu obrazovanja u Dubrovačkoj Republici i nakon njezina ukinuća, s povećanim fokusom na položaj žena u dubrovačkom društvu.

8. studenoga još su uslijedila dva posebna događaja: izvedbeno predavanje doktorandice Sveučilišta u Leidenu Vere Plosile, koja je na transversnoj flauti zajedno s klaviristicom Ivanom Jelačom na fortepianu iz Kneževa dvora ilustrirala tzv. adaptivnu izvedbenu praksu na primjeru nekolicine skladbi sačuvanih u Dubrovniku. Nakon toga, u sudnici Kneževa dvora majstor stolar i restaurator Željko Čatić objasnio je proces gradnje vlastitih violina koje je gradio za kćeri, učenice Umjetničke škole Luke Sorkočevića.

Šesta sesija, održana u subotu, 9. studenog, bila je naslovljena *Glazbeni mostovi između dviju obala Jadrana* te su tijekom iste Dinko Fabris, Vjera Katalinić, Mario Giuseppe Genesi i Mirko Jankov govorili o transferima glazbe između Italije i dalmatinskih gradova i Dubrovačke Republike s posebnim fokusom na ulogu tih veza u obrazovanju i diseminaciji glazbe za orgulje, izvođenju iste i gradnji samih orgulja. Sedma sesija održala se nakon predavanja Petera van Toura o napuljskom praktičnom kontrapunktu kakav je učio sam Luka Sorkočević, a to predavanje služilo je kao uvod u sesiju naslovljenu *Glazbeni izvori Dalmacije u kontekstu talijanskih glazbenopedagoških praksi 18. stoljeća*. Istraživači Nicholas Baragwanath, Lucija Konfic, Vito Balić i Nikola Komatović dotaknuli su se različitih aspekata glazbene

pedagogije 18. stoljeća, solfeggia i harmonije te načina na koje se navedena tematika pojavljuje u primarnim izvorima iz toga vremena, a Baragwanath je kasnije održao i radionicu vokalnoga kontrapunkta.

Sorkočevićovo simfonijsko stvaralaštvo svakako je njegov najveći doprinos hrvatskoj glazbi, a u osmoj sesiji njime su se na različite načine bavili Robert O. Gjerdingen, Tomislav Bužić i Davorka Radica. Međutim, glazbena ostavština obitelji Sorgo podrazumijeva mnogo više od samoga Lukina stvaralaštva, što je ilustrirala pijanistica Ivana Jelača u svojem izvedbenom predavanju »Ozvukovljavanje repertoara obitelji Sorgo: izvedbeni i kuratorski aspekti za 21. stoljeće«.

Posljednjega dana konferencije odvile su se još dvije sesije: jedna, naslovljena *Rod Sorgo u kontekstu kulturno-povijesne baštine Dubrovnika i dubrovačkog kraja* ticala se utjecaja širega gensa Sorgo u povijesti Dubrovačke Republike, njihovih posjeda i portreta, a zadnja je sesija, *Hommage à Sorgo et al.*, bila usmjerena prema odjecima stvaralaštva Luke Sorkočevića u 20. i 21. stoljeću. Felix Spiller tako je govorio o procesu revidiranja i redigiranja Sorkočevićevih simfonija, njegovu pristupu istima i o tome kako očuvati autentičnost u sabranim djelima te je spomenute principe ilustrirao s pomoću male knjižice koju je podijelio svim sudionicima, a koja sadržava notne primjere različitih varijanti transkripcija, njegovih dvojbi i nedoumica i sl. Dubrovački skladatelj Ivan Končić na daljinu je pripremio izlaganje o upotrebi i transformaciji motiva iz Sorkočevićevih djela u svojoj skladbi *Sorgo Jig*. Nikola Bašić ilustrirao je ulogu Dubrovačkih ljetnih igara i Dubrovačkoga simfonijskog orkestra u diseminaciji djela Luke Sorkočevića, poglavito njegovih simfonija čak i prije nego što ih je revidirao Stjepan Šulek služeći se ostavštinom glazbenoga kritičara Vladimira Berdovića sačuvanom u Državnom arhivu u Dubrovniku.

Konferencija je završila u Kazalištu Marina Držića okruglim stolom kojega su sudionici bili Vjera Katalinić (HAZU), Lucija Konfic (HAZU), Tanja Dujaković (Sveučilište u Dubrovniku), Marija Grazio (Glazbena radionica Sorgo), Felix Spiller (Edicije Spiller), Paula Raguž (Dubrovačke knjižnice), Lucija Vuković (Dubrovački muzeji) i Marin Kaporelo (Osorske glazbene večeri) te Jelica Valjalo Kaporelo kao moderatorica. Bez obzira na rubnost pojedinih izlaganja, konferencija SORGO 290 uspješno je ujedinila više aspekata u promatranju ne samo Luke Sorkočevića, njegova lika i djela, nego i šireg konteksta Dubrovačke Republike i njezina kraja, zatim kulturnog, društvenog i političkog života Europe 18. stoljeća, pa i odjeka Sorkočevićeva stvaralaštva u 20. i 21. stoljeću.

Nikola BAŠIĆ
Dubrovnik

BUKUREŠT, RUMUNJSKA – INTERNATIONAL MUSICOLOGICAL CONFERENCE »SOUNDTRACKS OF POWER: THE NEXUS OF FILM MUSIC, POLITICAL NARRATIVES AND MOVING IMAGES«, NATIONAL UNIVERSITY OF MUSIC BUCHAREST, AUDITORIUM HALL, 28-30. 11. 2024.

U Bukureštu se od 28. do 30. studenog 2024. održao vrlo zanimljiv međunarodni muzikološki skup posvećen glazbi u filmu, odnosno političkim narativima u filmskoj glazbi. Sudjelovalo je ukupno 28 znanstvenika iz sedam zemalja (Austrija, Finska, Grčka, Hrvatska, Irska, Rumunjska, Ukrajina) s vrlo raznolikim temama kao stilskim i nacionalnim povijesnim varijacijama na zadane opće teme. Sudionici i teme kojima su istupili bili su:

Julia Heimerdinger (Beč): Remarks On an Unknown Discourse About »Modern Music in the Modern Film« in 1940s Hollywood

Stanislav Tuksar (Zagreb): Music in the Croatian Oscar-awarded Animated Film 'Surogat' (1961)

Maria Fuchs (Graz): (Colonial) Sound Heritage in the Audiovisual Media

Kimi Kärki (Helsinki): Mavericks Playing with History: Spectacular Totalitarian Aesthetics in Popular Music Films *Lisztomania* and *The Wall*

Vjera Katalinić (Zagreb) – **Mirko Jankov** (Split): (Re-)Constructing the Past and Its Music: ILLYRICVM (2022)

Konstantinos Chardas (Solun): Iannis Xenakis' Mycenae Polytope on Screen: Identity Constructions by New and Ancient Ingredients

Nick Poulakis (Atena): Musical Narratives Behind the Colonels' Imagery: Analyzing Soundtracks in Greek Film Newsreels from the Junta Era

Antigona Rădulescu (Bukurešt): Musical Children's Films in Romanian Cinema of the 1970s-1980s

Oana Andreica (Cluj-Napoca): »No Alternative«. Cristian Lolea's Music to the Servants

Sergii Leontiev (Ukrajina): The Relationship Between Music Style and Historical Era in Ukrainian Films About Taras Shevchenko

Emanuela Izabela Vieriu (Iași): Exploring Compositional Dimensions in the Film Music of Tabu, by Violeta Dinescu

Olguța Lupu (Bukurešt): A Window in Time. About the Script and Music of the First Romanian Western

Nicolae Gheorghîță (Bukurešt): Ma-ma or the Story of a Musical for Children. Narrative Reconstructions from Film Archives and Files

Costin Moisil (Bukurešt): Children in Communism: Music Memories in Movies

Vlad Ghinea (Bukurešt): Two Perspectives on the Voivode Michael the Brave in Romanian Historical Films

Ioana Bîgu (Bukurešt): The Fortune Mill – Perspective on the *Pact with the Devil?*

- Florinela Popa** (Bukurešt): Under the Spectre of 'Class Struggle': Love, Poetry and Music in Malvina Urșianu's Film *Gioconda Without a Smile*
- Renata Dalianoudi** (Kerkira): History-Music-Cinema. The Role of Music in Ideologizing Cinema. From the National Epopy of the Greek Revolution 1821 to the Music Epopy of the Greek Cinema
- Ana Djordjević** (Cork): Yugoslav Popular Music in Post-Yugoslav War Films – Propaganda or Nostalgia?
- Gabriela Bejan** (Bukurešt): From Hit («Slagăr») to Animation Sountrack: *Marinică* by Henry Mălineanu
- Valentina Sandu-Dediu** (Bukurešt): Romanian Film Music: Theories, Ideologies, Archival Research
- Benedicta Pavel** (Bukurešt): The Basics of Film Music From the Perspective of Composer Kenneth Lampl
- Cătălin Cernătescu** (Bukurešt): Film Frameworks: Shaping the Aesthetics of Cinematic Sound in Romania during the Communist »Golden Age«
- Lavinia Gheorghe** (Bukurešt): In Search of Romanian Musical Exoticism: a French Vision of Roma Music in Romania in Some Movies From the 90s
- Vlad Văidean** (Bukurešt): George Enescu's Music as the Subject of »Filmic Poems«
- Desiela Ion** (Bukurešt): Capoianu's *Harap Alb* in the Archives
- Ana Diaconu** (Bukurešt): Vladimir Cosma, the Journey From Communist Romania to an International Career in Film Music.

Većina sudionika skupa bili su znanstvenici iz Rumunjske, nastavnici ili doktorandi s više rumunjskih sveučilišta, pretežno iz Bukurešta, ali i iz Iașija (stare prijestolnice Moldavije) i Cluj-Napoca (Transilvanija). U njihovim su se priopćenjima obrađivale vrlo raznolike teme iz prošlosti i sadašnjosti rumunjske filmske glazbe od glazbe u dječjim i povijesnim filmovima preko općenitih kompozicijskih aspekata, pojedinih skladateljskih filmskih uradaka, egzotizma, estetike i ideologizacije filmske glazbe do bizarnih tema poput glazbe u prvom rumunjskom *westernu*. Posebno je vrijedan bio prilog ugledne profesorice Valentine Sandu-Dediu o teorijama, ideologijama i arhivskom istraživanju rumunjske filmske glazbe. Općenito, V. Sandu-Dediu bila je središnja osobnost cijeloga skupa, zračeći upravo suverenim poznavanjem svekolike problematike u nizu rasprava nakon pojedinih priopćenja, a posebno je impresionirao završni okrugli stol na kojemu je pod njezinim predsjedanjem nastupilo šest njezinih muzikoloških »izdanaka«, tj. doktoranada i netom doktoriranih mladih muzikologa koji su predstavili impozantan spektar sadržaja i metoda u istraživanju pojava i osobnosti iz povijesti rumunjske filmske glazbe. Taj bi okrugli stol mogao poslužiti kao ogledni primjer međugeneracijske suradnje, tj. suradnje između starijih i mlađih istraživača, kao i brige i načina na koji valja voditi zdravu znanstvenu politiku na pojedinim istraživačkim područjima razmišljajući i o zanimanju i perspektivama mladih znanstvenika.

Od hrvatskih muzikologa nastupili su Vjera Katalinić, Mirko Jankov i Stanislav Tuksar. V. Katalinić i M. Jankov, njezin mlađi doktorand sa Sveučilišta u Splitu, izvijestili su o vrlo zanimljivoj temi pokušaja (re)konstrukcije starorimske i staroilirske glazbe u hrvatskom filmu *Illyricum* iz 2022. godine, pri čemu je M. Jankov objasnio načela koja su ga vodila pri skladanju i citatnosti glazbe za taj film. Pisac ovih redaka za sudionike je projicirao crtani film *Surogat* iz 1961, kojim su autor Dušan Vukotić i producent Zagreb film osvojili prvu i zasad jedinu nagradu Oscar Američke filmske akademije, potom je pružio elementarnu analizu *soundtracka*, odnosno glazbe u tom filmu, kontekstualizirajući ga u društveno-političke i umjetničke prilike te općenito modernistički pokret u zemlji u kojoj je proizveden. Oba su hrvatska priopćenja izazvala živo zanimanje prisutnih znanstvenika zbog neočekivanosti sadržaja koje su predstavili svjedočeći još jednom posvećenoj međunarodnoj nepoznatosti glazbenih i općenito umjetničkih činjenica iz područja hrvatske glazbe, kulture i znanosti.

U završnoj raspravi načelno se razgovaralo o mogućim i poželjnim budućim zajedničkim projektima s nekim sudionicima skupa.

Stanislav TUKSAR
Zagreb